

Judikatūras krājums

Lieta C-453/20

CityRail a.s.

pret

Správa železnic, státní organizace

*(Úřad pro přístup k dopravní infrastruktuře
lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)*

Tiesas (virspalāta) 2022. gada 3. maija spriedums

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 267. pants – Jēdziens “tiesa” – Strukturāli un funkcionāli kritēriji – Ar tiesas spriešanu saistīto funkciju vai administratīvo funkciju īstenošana – Direktīva 2012/34/ES – 55. un 56. pants – Viena valsts regulatīvā iestāde dzelzceļa nozarē – Neatkarīga nozares regulatīvā iestāde – Tiesības rīkoties pēc savas ierosmes – Sodū piemērošanas pilnvaras – Lēmumi, kurus var apstrīdēt tiesā – Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu nepieņemamība

Prejudiciālie jautājumi – Vēršanās Eiropas Savienības Tiesā – Valsts tiesa LESD 267. panta izpratnē – Jēdziens – Noteikšana saskaņā ar strukturāliem un funkcionāliem kritērijiem – “Úřad pro přístup k dopravní infrastruktuře” (Transporta infrastruktūras piekļuves pārvalde, Čehijas Republika) – Iestāde, kas īsteno nevis ar tiesas spriešanu saistītas, bet gan administratīvas funkcijas – Izslēgšana

(LESD 267. pants)

(skat. 41.–50., 53., 60.–63., 67.–69. un 71. punktu un rezolutīvo daļu)

Rezumējums

Správa železnic, ar likumu izveidota publisko tiesību iestāde, Čehijas Republikā ir atbildīga par dzelzceļa tīkla un ar to saistīto apkalpes vietu pārvaldību. *Správa železnic* sagatavoja un publicēja tīkla pārskatu Direktīvas 2012/34, ar ko izveido vienotu Eiropas dzelzceļa telpu¹, izpratnē, un šajā pārskatā tostarp ir izklāstīti nosacījumi, kas no 2020. gada 1. aprīļa attiecas uz piekļuvi noteiktām [apkalpes] vietām.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2012/34/ES (2012. gada 21. novembris), ar ko izveido vienotu Eiropas dzelzceļa telpu (OV 2012, L 343, 32. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2016/2370 (2016. gada 14. decembris) (OV 2016, L 352, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Direktīva 2012/34”), 3. panta 26. punkts.

Dzelzceļa pārvaldījumu uzņēmums *CityRail*, balstoties uz Dzelzceļa likumu², iesniedza Transporta infrastruktūras piekļuves pārvaldei (turpmāk tekstā – “pārvalde”)³ kā valsts dzelzceļa nozares regulatīvajai iestādei sūdzību par šiem nosacījumiem, motivējot ar to, ka tie esot pretrunā Direktīvā 2012/34 paredzētajiem noteikumiem.

Apšaubot šo nosacījumu atbilstību Direktīvai 2012/34, kā arī pamatlietā piemērojamo valsts tiesību normu atbilstību šai pašai direktīvai, pārvalde nolēma vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Lemjot virspalātas sastāvā, Tiesa kā nepieņemamu noraida pārvaldes iesniegto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, motivējot ar to, ka pamatlietā tā īsteno nevis ar tiesas spriešanu saistītas, bet gan administratīvas funkcijas. Tāpēc pārvaldi nevar uzskatīt par “tiesu” LESD 267. panta izpratnē.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa atgādina tās pastāvīgo judikatūru šajā jautājumā⁴, saskaņā ar kuru, lai izvērtētu, vai iesniedzējinstāde ir “tiesa” LESD 267. panta izpratnē – un tas ir vienīgi Savienības tiesību jautājums –, Tiesa ņem vērā virkni elementu, piemēram, iestādes izveidošanas likumisko pamatu, tās pastāvīgumu, tās pieņemto nolēmumu saistošo raksturu, sacīkstes principa ievērošanu tās procesā, to, vai minētā iestāde piemēro tiesību normas, kā arī – vai tā ir neatkarīga. Turklāt valsts tiesas drīkst vērsties Tiesā vienīgi tad, ja tās izskata strīdu un tām ir lūgts lemt procedūrā, kuras noslēgumā paredzēts pieņemt lēmumu ar tiesas nolēmuma raksturu⁵.

Tātad iestādes tiesības vērsties Tiesā tiek noteiktas saskaņā gan ar strukturāliem, gan funkcionāliem kritērijiem. Tādējādi valsts iestādi var kvalificēt kā “tiesu” LESD 267. panta izpratnē, kad tā īsteno ar tiesas spriešanu saistītas funkcijas, savukārt šādu kvalifikāciju tai nevar atzīt tad, kad tā īsteno citas, tostarp administratīvas, funkcijas. Tiesas ieskatā no tā izriet – lai konstatētu, vai valsts iestāde, kurai likumā uzticētas dažāda rakstura funkcijas, ir atzīstama par “tiesu” LESD 267. panta izpratnē, ir jāpārbauda to funkciju konkrētais raksturs, kuras tā īsteno konkrētajā normatīvajā kontekstā, saistībā ar kuru tā ir vērsusies Tiesā⁶.

Tiesa uzsver, ka šai pārbaudei ir īpaša nozīme tādu administratīvo iestāžu gadījumā, kuru neatkarība ir tiešas sekas prasībām, kas izriet no Savienības tiesībām, ar kurām tām ir piešķirtas nozares regulatīvās un tirgu uzraudzības pilnvaras. Lai gan šīs iestādes var atbilst iepriekš atgādinātajiem kritērijiem, kas izriet no sprieduma *Vaassen-Göbbels*, nozares regulatīvā un tirgu uzraudzības darbība būtībā ir administratīva, jo tā paredz tādu kompetenču īstenošanu, kas nav piešķirtas tiesām.

² Dzelzceļa likuma Nr. 266/1994 34.e pants.

³ Čehijas Republikā *Úřad pro přístup k dopravní infrastruktúře* (Transporta infrastruktūras piekļuves pārvalde) ir viena no valsts pārvaldes centrālajām iestādēm. Tā tika izveidota ar Likumu Nr. 320/2016 par Transporta infrastruktūras piekļuves pārvaldi.

⁴ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 1966. gada 30. jūnijs, *Vaassen-Göbbels* (61/65, EU:C:1966:39, 395. lpp.; turpmāk tekstā – “spriedums *Vaassen-Göbbels*”).

⁵ Rikojums, 1999. gada 26. novembris, *ANAS* (C-192/98, EU:C:1999:589, 21. punkts), un spriedums, 2013. gada 31. janvāris, *Belov* (C-394/11, EU:C:2013:48, 39. punkts).

⁶ Rikojums, 1999. gada 26. novembris, *ANAS* (C-192/98, EU:C:1999:589, 22. un 23. punkts), un spriedums, 2013. gada 31. janvāris, *Belov* (C-394/11, EU:C:2013:48, 40. un 41. punkts).

Taču spriedumā *Westbahn Management*⁷, uz kuru atsaucas pārvalde, Tiesa, saņēmusi Austrijas Dzelzceļa regulatīvās komisijas lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, izvērtēja tikai tos kritērijus, kas izriet no sprieduma *Vaassen-Göbbels*, un tādējādi neizvērtēja, vai minētā iestāde saistībā ar šī lūguma pamatā esošo tiesvedību ir īstenojusi ar tiesas spriešanu saistītas funkcijas.

Šajā ziņā Tiesa precizē, ka par norādēm, ka attiecīgā iestāde īsteno nevis ar tiesas spriešanu saistītas, bet gan administratīvas funkcijas, liecina pilnvaras sākt procesu pēc savas ierosmes, kā arī pilnvaras pēc savas ierosmes piemērot sodus tās kompetencē ietilpstošos jautājumos. Turklāt jautājumam, vai process, kura rezultātā iesniegts lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir ierosināts pēc ieinteresētās personas iniciatīvas, nav izšķirošas nozīmes tad, kad šo procesu varētu uzsākt pēc [iestādes] ierosmes. Lai novērtētu iestādes funkciju raksturu, ir svarīga arī tās loma un vieta valsts tiesiskajā sistēmā.

Izskatāmajā lietā Tiesa vispirms pēc būtības izvērtē tādas regulatīvās iestādes, kāda ir pārvalde, raksturu un funkciju dzelzceļa nozares darbības vadības un kontroles sistēmā, kas izveidota ar Direktīvu 2012/34⁸.

Tādējādi no attiecīgajiem Direktīvas 2012/34 pantiem⁹ izriet, ka šajā direktīvā paredzētajai dzelzceļa infrastruktūras efektīvai pārvaldībai un taisnīgai un nediskriminējošai izmantošanai nepieciešama tādas regulatīvās iestādes izveide, kas pēc savas iniciatīvas gan pārrauga minētajā direktīvā paredzēto tiesību normu piemērošanu, ko veic dzelzceļa nozares dalībnieki, gan darbojas kā pārsūdzības iestāde. Šī funkciju apvienošana nozīmē, ka tad, kad regulatīvā iestāde¹⁰ izskata sūdzību, šis apstāklis neskar šīs pašas iestādes pilnvaras vajadzības gadījumā pēc savas ierosmes veikt attiecīgus pasākumus, lai novērstu piemērojamā tiesiskā regulējuma pārkāpumus, un, ja tā uzskata par nepieciešamu, iespēju ar piemērotiem sodiem nodrošināt savu lēmumu izpildi, un tas apstiprina tās funkciju administratīvo raksturu. Turklāt Direktīvā 2012/34¹¹ ir paredzēts – dalībvalstis nodrošina, ka regulatīvās iestādes pieņemtos lēmumus var pakļaut tiesas kontrolei, un tā ir norāde uz šādu lēmumu administratīvo raksturu.

Šo apsvērumu gaismā Tiesa vēl izvērtē, vai, neraugoties uz tādas regulatīvās iestādes kā pārvalde principā administratīvo raksturu, tā pamatlietā īstenojamo savu funkciju īpašajā kontekstā ir uzskatāma par “tiesu” LESD 267. panta izpratnē.

Šajā ziņā Tiesa atgādina, ka pārvaldes pilnvaras sākt procesu, kurā – arī pēc savas ierosmes – tika pieņemts šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, tāpat kā tās pilnvaras pēc savas ierosmes izmeklēt šī procesa laikā atklātos pārkāpumus ir īpaši vērā ņemamas norādes, uz kurām var balstīt konstatējumu, ka šī iestāde pamatlietā veic nevis ar tiesas spriešanu saistītas, bet gan administratīvas funkcijas.

Turklāt no pārvaldes sniegtās informācijas arī izriet, ka šīs iestādes lēmumus var apstrīdēt tiesā. Gadījumos, kad atbilstoši tiesību normām par kompetenču, kuras izriet no Civilprocesa likuma un Likuma par administratīvo procesu tiesā, sadali administratīvajām tiesām ir pakļauti pieteikumi par pārvaldes lēmumu, tai ir atbildētājas statuss. Turklāt no Civilprocesa likuma¹²

⁷ Spriedums, 2012. gada 22. novembris, *Westbahn Management* (C-136/11, EU:C:2012:740).

⁸ Direktīvas 2012/34 55. un 56. pantā paredzēts, ka visās dalībvalstīs pastāv valsts regulatīvās iestādes dzelzceļa nozarē, un noteikti to izveidošanas principi un tām piešķiramās pilnvaras.

⁹ Direktīvas 2012/34 55. un 56. pants, lasot tos kopā ar 76. apsvērumu.

¹⁰ Izveidota, piemērojot Direktīvas 2012/34 55. pantu.

¹¹ Direktīvas 2012/34 56. panta 10. punkts.

¹² Civilprocesa kodeksa 250.c panta 2. punkts.

izriet, ka civillietu tiesās, kurām, kā norāda pārvalde, tostarp ir pakļautas prasības par lēmumiem, kas pieņemti Dzelzceļa likuma 34.e pantā paredzētajā procesā, pārvaldei ir tiesības iesniegt apsvērumus, neesot lietas dalībnieci tiesvedībā. Šāda pārvaldes dalība prasības izskatīšanas procesā, kurā apšaubīts tās pašas lēmums, ir norāde, ka, pieņemot šo lēmumu, pārvaldei nav trešās personas statusa pret iesaistītajām interesēm un tā arī neveic ar tiesas spriešanu saistītas funkcijas.

Ņemot vērā šos apstākļus, Tiesa konstatē, ka pamatlietā pārvalde īsteno nevis ar tiesas spriešanu saistītas, bet gan administratīvas funkcijas. Tāpēc to nevar uzskatīt par "tiesu" LESD 267. panta izpratnē, tādējādi tās iesniegtais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir nepieņemams.